

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מחו למינקט מינייהו ומילן כלומר אגידולין לידהו לא מציעא לן שהרי אפי' התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שזרעו וזרעם קודם העומר ולא השישו הוה אגידולין אסורין עד שיבא עומר הבא כי קא מיבעי ליה לנקוטין מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר: ושרינהו עומר. שהעומר ממיר את התלושין חדשים של שנה זו ואת אגידולין המחוברין שהשישו: או דלמא צטלינהו אגב ארעא. וקרקע צעלמא דמו ולא שיך עומר גבייהו למשרינהו: צעי ר' אמי אונאה. הא תנן לה צמתינתין דאין להו לכל הכך דמתני': ציטול מקח. יומר משמות: יש לן או אין להם. מי אמרין מאל טונו (ויקרא כה) הוא דלימנעטו והא לאו בכלל אונאה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר שצמדה הוא ולא אטעייה דבידיה כשאר דין אונאה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא באפי נפשייהו אמרי ולאו אדרכי אמי קיימי אלא ר' יונה (ירמיה) אקרקעות ורבי (יונה) אהקדשות אמרי משמיה דר' יוחנן אונאה אין להם ציטול מקח יש להן: מ"ד אהקדשות. אמרה רבי יוחנן: כ"ש. דאקרקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דציטול מקח לאו בכלל אונאה הוא מהיכא אימעיט אי דהקדשות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי שמיא ואפי"ה אמרינן ציטול מקח כל שכן דלגבי חזבייה דאיכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא אקנייה כל שכן דהדר: מ"ד אקרקעות. אמרה: אצל אהקדשות לא. דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה ואדעתא דהכי לא אקני אצל אהקדש ליכא למימר הכי וכיון דליתנהו צדין אונאה טעות נמי לא אמרינן בהו כדשמואל: מחולל כדאמרינן דאימנעטו מאונאה וטעות נמי ליכא למימר בהו דמאן טעה: פנן הספ. במסכת תמורה (דף כו): אס היה קודש צעל מוס. רישא דמתני' הכי האומר הרי זו תחת זו וזו תמורת זו או חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום שאין קרבן תמים מתחלל ואם היה קודש צעל מוס יאל לחולין וצריך לעשות לו דמים אס אין זו של חולין יפה כשל הקדש מוסף עליה מעומיו עד

כדי דמי הקדש: יאל לחולין דבר סורה. ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעט מאונאה: אף צריך לעשות לו דמים דבר סורה. דגבי הקדשות ערכך כתיבא בצולוהו וקסבר ערכך שווי משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אס זול אס יוקר: והא"ר יונה אהקדשות כו'. לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרכי יוחנן: ואיפוך. אליבא דר' יונה. אצל אליבא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ציטול מקח דמ"ד אקרקעות אצל אהקדשות לא כדשמואל. וה"נ איתא בתמורה" לרבי יונה איפוך וקמפילגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ציטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעיט מאונאה לא שנה שמות לא שנה יתר משמות דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה אצל בהקדש ליכא למימר טעות: ומר ליש ליה דשמואל. קסבר כיון דאצל יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: שחיללו אין. דהא אימעיט מאונאה לא שנה גדולה ולא שנה קטנה: לפתחיה לא. ודבר תורה דערכך שווי משמע: ומר סבר אפי' לפתחיה. ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומינהו לאחר זמן ישלם: לעולם כדאי אונאה. וקאמר דבר תורה ואפילו כדאי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: ולא סיפוך. דאי מפכת לה קשיא דרבי יוחנן אדרכי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרוצי אין להן אונאה דמתני' כרז חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מלא"ר יוחנן אונאה אין להן ציטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא. אצל ר"ל כי מוטבת ליה ממתניתא מוקי לה כרז חסדא: מאי אין לן אונאה. דגבי הקדשות דאפילו

אמר ר"ג הדר א"ר חסא אונאה אין להן ביטול מקח יש להם. משמע דרז נחמן לא פליג ארז חסא רזו וקשה לר"ת דצפי המקבל (לקמן דף קת. ושם) אמרינן זנן בר' ושוה ק' סבור מינה כו' אמר רז נחמן אין אונאה לקרקעות אלאמא אפי' ציטול מקח אין להם ותיריך לר"ת דאין אונאה אף פלגא אצל מפלגא ואילן מקרי ציטול מקח יש להם ואפי' שפיר הא דתנן (לעיל דף נו): רבי יהודה אומר אף המוכר צמחה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא עד כדי דמיהס מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו האי שיעורא וצפרק אלמנה דונית (כמוצות דף טו): תנן שום דונית שפתחו שפתו או תמניו שמתו מכרס בטל רש"ג אומר מכרס קיים ומפרש התם (דמכרס קיים עד פלגא: יצא דחולין כו'. למ"ד צריך לעשות לו דמים מדבניהס יאל לחולין הכל אצל מדרבנן צריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמים דבר תורה דיש להקדש ציטול מקח יאל לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרינן כיון שיס להקדש ציטול מקח יצטל הפדיון ולא יאל לחולין כלל כמו צהדיוט דהמקח בטל והיינו טעמו משום דצהדיוט המאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה ואפילו אס המתאנה פטורא מלהחזיר מ"מ שניהס חזריס כיון שמתאנה היה יכול לצא לדי הפסד אס לא ירגיש ויחזור כדאי שיראה אצל הקדש המתאנה אינו יכול לצא לדי הפסד כשידע המחלל שאינה הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסיף על דמיו כדי שויי וע"כ צריך להוסיף ולא יוכל לחזור דאפי' מתחייב צדקש טעותות מפסיד כדאמרינן גיש נוחלין (ב"ב דף קג): ושם ד"ה ואל) לא תשיימייה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כ"ש כלן שיתחייב להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל בכך כל הקדש ולא יצטרך להוסיף כי מ"מ נתרצה לשוה צבוה ולא נתכוון מסתמא לאנות ההקדש ואינו יכול לחזור ולכך אין שניהס חזריס: והאמר רבי יונה אהקדשות. ציטול מקח יש להם ולא היה יכול לתרץ דציטול מקח יש להם מדרבנן דאס כן מאי

איכא צין אונאה דהקדש דציטול מקח דבאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפריך אי באונאה צהא לימא ר"ל דבר תורה אצל רבי יוחנן דאמר מדבניהס אחי ליה שפיר ולעיל נמי אמר יד הקדש על העליונה אפילו באונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבניהס א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים וצהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: ובר סבר אפי' אבתחילה. תימה דצפי המקדש שדהו (ערכין דף טו) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד) אמר דצוונת הקדש צענין ט' וכתן ולעולם הצעלים צדמין שמוסיפין חומס אלמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שצבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שמתור שנתכוון לחללו שוה צבוה וטעה ונמצא שהקדש שוה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שוה צבוה אצל צמוזד לכ"ע אסור לאנות ההקדש: דאפילו

(א) תמורה כ: כל הסוגיא,
(ב) קדושין יא: צבורות
(ג) נ: מעילה יד: תמורה
(ד) ערכין טו: א (תמורה כו: ע"ש),
(ה) לעיל נו, (ו) מה"ש,
(ז) דף כו: א, (ח) כ"ל
(ט) ממתיקין טו (דף קג:
(י) ופי' רש"י, (יא) ופי' תוספת תמורה כ: ד"ה
צין למר כו' ופי' תוס' שם
ד"ה לא אמרו.

גליון הש"ס
תוס' ד"ה יצא וכו'
ואפילו אם המתאנה. עין
לעיל דף נ' ע"כ תוס' ד"ה
ואלו:

קסב א מיי פ"ג מהל'
מכירה הל' ח סג
לאון קע פ"ג ח"מ ס'
רזו ספק טו ע"ש צמ"מ:
קסב ב מיי פ"ז מהל'
ערכין הלכה ח נד
אלפס ע"ז פ"א דף שלג:
קסב ג מיי פ"ב מהל'
תמורה הל' א ב:

מוסף רש"י

מזה למינקט. ללקוט מאין
קודם הכרעה (מנחות
טו). ושרינהו עומר.
דכחו דלמזין וסל לאו אסורין
עד שיבא עומר הבא,
בגדולתין מיירי, או דלמא
בטליתו אגב ארעא וכי
לקיט להו בגדולין דמו
(טו). שחילולו על שוה
פרוטה מחולל. דאין
אונאה להקדש, דכתיב איש
את אחיו, ואשמעין שמואל
דכי הכי דאימעיט מאונאה
אימעיט נמי מציטול מקח
(קידושין יא). וצריך
לעשות לו דמים. שמהא
אונאה של חולין שוה כאותה של
של הקדש שהו ממלל עליה
ולא יתאנה להקדש, (תמורה
כו). יצא לחולין דבר
תורה. דאמרינן צפ"ק
התנחות והספיק (כא).
ואס כל צמחה טמאה,
צצבלי תומין שנפלו הכתוב
מדבר (טו) (כ).
מדבניהס. דמיהס אין
אונאה להקדש דמיהס אל
טונו איש את אחיו, ולא
הקדש (טו). לעשות לו
דמים מן התורה. רז
מסדא מפשט לא לקמן
(טו). בכדי אונאה. דלא
תאנה אלא שמת (טו).
ביטול מקח. שמתאנה
יומר משמות (טו). ביטול
מקח יש להם. שאס
תאנה יומר משמות חוזר
לר' יונה, קשיא דר' יוחנן
אדר' יוחנן (טו) (כ).
ואיפוך כו'. ר' יוחנן אמר
צריך לעשות דמים דבר
תורה ור"ל אמר מדבניהס
(טו). דכולי עלמא אית
להו דשמואל. ואי
דקמטוון לחולין והאי
תחיל. לומר אס היה
דעמו לאנות ההקדש ומלל
דמיהס והאי מחלולין, אצל
להי אמר ר"ל צריך לעשות
דמים דבר תורה משום
דאיהו לא מיכוון לחללו
דמיהס פחותין אלא סבור
שהו חולין שוין את דמי
ההקדש, ור' יוחנן סבר בכך
מתכוין לחללו (טו). בכדי
אונאה. דלא תאנה אלא
שמות (טו). ולא תיפוך.
לחא דר' יוחנן ור"ל
ואאונאה קיימי וצטול מקח
לא אינו דקא קשיא לן
לר"ל ממתי' דאלו דברים,
לא קשיא, דהיא מתוך לה
ר"ל כרז חסדא. דאפילו
פחות משמות חוזר, וה"ק
קרא איש את אחיו הוא
דבשיעור שמת משלם פחות
משמות לא משלם, הא
הקדש אפילו פחות מכדי
אונאה חוזר, והיינו דבר
תורה דקאמר ר"ל לעיל, ור'
יוחנן מוקי ליה
כמתעטתיה, אצל ציטול
מקח לא איירי כלל ר' יוחנן
ולא חיקש לא לר' יונה ולא
לר' ירמיה (טו).

דאפילו
דאפילו